

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ خیرالدين حفظه الله تعالى

موضوع:

عقاید؛ شناخت ایمان و کفر؛ ادیان، مذاهب و فرقه‌ها

بسم الله الرحمن الرحيم

پرسش

نویسنده: صادق

تاریخ: ۱۳۹۸/۸/۱۷

آیا در نگاه حضرت علامه منصور هاشمی خراسانی، عرفان و تصوف یکسان هستند؟ در تاریخ اسلام فقهای کثیری پا در مسیر عرفان گذاشته‌اند و به توفیقات ارزنده‌ای هم دست یافته‌اند، تا جایی که کرامات مبهوت‌کننده‌ای از آن‌ها مشاهده شده است. چه چیز موجب توفیق این عرفا شده است؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۸/۸/۲۸

همگونی یا ناهمگونی عرفان و تصوف، بستگی به تعریفی دارد که از آن دو ارائه می‌شود. به عنوان مثال، می‌گویند: «عرفان در تعریفی جامع و جهان‌شمول، به مفهوم <شناختی رازگونه و نهانی>، خمیرمایه‌ی افکار و آداب تأثیرگذاری است برای یافتن و پیوستن به حقیقت از طریق <شهود>، <تجربه‌ی درونی> و <حال> که نشانه‌های آن، در مکاتب مختلف جهان، اعم از عقاید برهمن‌ها، بودایی‌ها، رواقیان، نسطوریان، مهریان (میترائیسم)، عقاید مسلمانان زاهد، عقاید افلاطونیان جدید، فرامین زرتشت، در فرقه‌ی کابالا از آیین یهود و اعتقادات سرخپوستان آمریکا به چشم می‌خورد. عرفان، شناختی حقیقت‌گرایانه و تلاشی عمل‌گرایانه فراتر از واقع‌گرایی حسی-عقلی و آرمان‌گرایی تصویری است. از این رو، این مرام با رازگونه‌ی و غیب‌باوری آمیخته از <عشق> و <ذوق> و <اشراق> همراه است. عرفان، نوعی روش برای حصول به حقیقت است که بر این فرض بنا شده است که عقل و حواس پنج‌گانه، به دلیل خطاهای ادراکی، قابل اتکا نیستند و از این رو، به نوعی تلاش برای ادراک بی‌واسطه‌ی حقایق نیاز است که بدان، عرفان می‌گویند. همچنین، گفته می‌شود که عرفان، شناخت قلبی است که از طریق کشف و شهود، نه بحث و استدلال حاصل می‌شود و آن را علم وجدانی هم می‌خوانند» و اما درباره‌ی نسبت آن با تصوف می‌گویند:

www.alkhorasani.com

بَیِّنَاتُ الْإِسْلَامِ بِرِسَالَةِ فَتْوَىٰ مَنْصُورِ هَاشِمِيِّ خُرَاسَانِيِّ حَفِظَهُ اللَّهُ تَعَالَى

«عرفان به مفهوم خاص، یافتن حقایق اشیاء به طریق کشف و شهود است و به این جهت، تصوّف یکی از جلوه‌های عرفان است. توضیح اینکه در اصل، تصوّف یکی از شعب و جلوه‌های عرفان است. تصوّف، یک نحله و طریقه‌ی سیر و سلوک عملی است که از منبع عرفان سرچشمه گرفته است، اما عرفان یک مفهوم عامّ کلی‌تری است که شامل تصوّف و سایر نحله‌ها نیز می‌شود. به عبارت دیگر، نسبت مابین تصوّف و عرفان به قول منطقیان، عموم و خصوص من وجه است؛ به این معنی که ممکن است شخص عارف باشد، اما صوفی نباشد؛ چنانکه ممکن است به ظاهر داخل طریقه‌ی تصوّف باشد، اما از عرفان بهره‌ای نبرده باشد و گاهی دیده‌ایم کلمه‌ی عارف را در معنی فاضل‌تر و عالی‌تر از لفظ درویش و صوفی استعمال کرده‌اند. بعضی عرفان را جنبه‌ی علمی و ذهنی تصوّف دانند و تصوّف را جنبه‌ی عملی عرفان».

به هر حال، اگر مراد از عرفان، شکل و نوع خاصّی از دین‌داری است که کمتر به ظواهر دین و احکام عقل مقیّد است و بیشتر بر تفاسیر باطنی و مکاشفات شخصی اتکا دارد و با **زبانی مخصوص به خود سخن** می‌گوید، چنین چیزی در اسلام به رسمیت شناخته نشده است. به طور کلی، دین‌داری در اسلام مفهوم بسیطی دارد و آن همانا اعتقاد و التزام به قرآن و سنت با قرائتی عقلایی است و روشن است که چنین چیزی نمی‌تواند اَشکال مختلفی داشته باشد. از این رو، در نگاه اسلام نوع دین‌داری متفاوت نیست، بلکه مقدار آن متفاوت است؛ به این صورت که برخی اعتقاد و التزام بیشتر و برخی اعتقاد و التزام کمتری به قرآن و سنت دارند؛ چنانکه می‌فرماید: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾^۱؛ «کسانی که ایمان آوردند و کارهای شایسته انجام دادند» و می‌فرماید: ﴿فَزَادَهُمْ إِيمَانًا﴾^۲؛ «پس بر ایمانشان افزود» و می‌فرماید: ﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ﴾^۳؛ «هرآینه گرامی‌ترین شما نزد خداوند باتقواترین شماست». بنابراین، عرفان به معنای شکل و نوع خاصّی از دین‌داری که حالتی شخصی و غیر متعارف دارد، اصیل نیست و یک بدعت محسوب می‌شود؛ همچنانکه با این معنا، برای پیامبر و اهل بیت و اصحاب او و بیشتر مؤمنان شناخته نبوده است.

آری، تزکیه‌ی نفس از طریق انجام واجبات و ترک محرّمات، دستور اسلام است و اگر کسی می‌خواهد نام آن را عرفان بگذارد، اشکالی ندارد، جز اینکه خداوند و پیامبرش نام آن را عرفان نگذاشته‌اند، بلکه تقوا گذاشته‌اند و تردیدی نیست که نام‌گذاری خداوند و پیامبرش درست‌تر و زیبنده‌تر است.

اما بیشتر کراماتی که به عرفا نسبت داده شده، از طرق معتبری نرسیده و شبیه به افسانه است و با این وصف، نباید آن‌ها را باور کرد؛ خصوصاً آن‌ها را که به عرفای گمراه نسبت داده شده است؛

۱. البقرة / ۲۵
۲. آل عمران / ۱۷۳
۳. الحجرات / ۱۳

زیرا خرق عادت هنگامی کرامت محسوب می‌شود که از اهل هدایت صادر شود، ولی اگر از کسانی صادر شود که عقیده یا عملی مخالف با یقینیات اسلام دارند، کرامت محسوب نمی‌شود، بلکه سحر یا شعبده یا فتنه یا کاری از سنخ کار مرتاضان هندو و بودایی است که با ریاضت طولانی حاصل می‌شود.

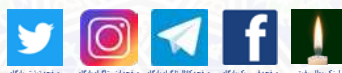

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌هاشمی خراسانی
مجلسین یا حکم‌گیران و مشرکان

www.alkhorasani.com

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌هاشمی خراسانی حفظه الله تعالى

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.